

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: Fodor Tibor

Cím: Uccaseprők...

Forrás: Világ

Bp

(Hely)

1923.

4.

1.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

614.764

Hely

Idő

"1923"

Személy

Helyszám

Uccaseprők...

(A Világ tudósítójától.) Amikor a por felszáll a pesti uccákról és hivatalos nyilatkozatok hangzanak az öntözhető makadámról, lehetetlen megfogalmazni a Köztisztasági Hivatal öreiről, akik katonás szervezettségben küzdenek reggel héttől délután ötig a por és piszok ellen és akikről a köztudatban úgy emlékeznek meg, mint uccaseprőkről. A pesti uccaseprő élete nem mondható éppen rózsásnak, mert hiszen ez a milliós főváros nem nyújt neki semmi szépet, semmi újat; az élet részvéttelül halad el mellette autó, kocsí, konflisó alakjában és az emberek is csak akkor vesznek róluk tudomást, ha béremelést kérnek és sztrájkjal fenyegetőznek. Mindezzel szemben azonban végtelen szabadságnak örvend és övé az ucca!

Az uccaseprő élete reggel 3/4 órakor kezdődik, mielőtt az uccai ablakokon felszalad a róló és a spaletta és miután az éjszakai lump kora reggel nyugovóra tért. Pontban háromnegyed hét órakor minden uccaseprő jelentkezik a munkakerületében. Egy-egy kerületben 20-30 munkás gyűl egybe és a munkafelügyelő, akinek „rangja” a káplárnak felel meg, rapportot tart. Számok szerint szállítja őket és mindenki jelentkezik.

— Jelen!

A munkafelügyelők állandóan az uccákon inspicálnak. Közvetlenül fölötté következik az ellenőr, aki sarzsiban náluk az őrmesternek felel meg. Az őrmesterek, azaz az ellenőrök felett a tiszték parancsmoikolnak, akik az igazgatóságtól kapják a napi utasításokat és azokat az őrmestereknek továbbítják, akik a káplárokkal közlik és rajtuk keresztül vesznek azokról tudomást a köztisztasági hadsereg legénysége.

Mert valóságos hadseregről van itt szó, amely küzd a szemét, a piszok ellen. A napiparancsok teljesen az időjárás szeszélyétől függenek. Száraz és derült időben a kocsik mellé és a locsoláshoz osztják be őket, esőben pedig, a mosáshoz nyernek beosztást. A legénységet kizárólag a téli hónapok idejére egy ranggal előléptetik. Hótakarítás idején ugyanis ők vigyáznak fel az alkalmi újoncokra, akiknek a hóeséshez van köteve az állásuk.

Ahol a legtisztább és legpiszkosabb Budapest jelenleg 995 uccaseprő van aktív szolgálatban, holott a rendes létszám 1200 emberből áll. Ezt a létszámot azonban nem lehet betölteni, mert alig akad újabb jelentkező. Nincsen utánpótlás. A pesti ucca különös sajnálattal nélkülözi a székely legénységet, akik a legjobb munkások

voltak, de a háború után valamennyien visszatértek erdélyi otthonukba. A jelenlegi anyag meg sem közelíti őket.

Egy-egy uccaseprő a forgalmasabb útvonalakon 600 négyszögölnyi területet tart rendben, a kültelken azonban 23.000 négyszögölnyi terület jut egyre. Dacára a nagy számbeli különbségnek az uccaseprő a kültelken könnyebben él, mint a főváros közepén, a Körúton, ahol pedig megfelelő apparátus van a segítségére. A fővárosban most 79 lözüemi locsolókoesi, 5 autótöltő és 2 automobil tisztítja az uccákat, ami a legénységnek locsolópótlék címén még jövedelemtöbbletet is jelent. Nagy baj van azonban a makadámos uccákkal. Budapesten kétmillió négyszögölnyi makadámos terület van, amelyet békében olajjal portalanítottak. Most azonban vizet kénytelenek használni olaj helyett, ami pedig a port csak igen kis időre tudja lekölni. A jelenlegi helyzet szerint a makadám a legnagyobb ellensége az uccaseprőknek.

Budapest legpiszkosabb része — minden politikai és társadalmi tekintet nélkül — a Keleti pályaudvar környéke, kezdve a Baross tértől le egészen a Thököly út elejéig, még pedig a pályaudvar indulási oldalán. A rendkívüli forgalmas útvonalon, szinte itt koncentrálódik a por, a piszok és pedig olyan mennyiségben, hogy egy uccaseprő csak 340 négyszögölnyi területet tud rendben tartani. Szóval félannyi területet, mint például a Körúton.

A főváros legtisztább része — bármint is hangzik — Óbuda. Óbuda az uccaseprők Mekkája, ahol csak a protekciósok söpörhetnek. A III-ik kerületben többnyire csatornás uccák vannak, jó a burkolás és kicsi a forgalom. A kocsik kora reggel tisztogatás előtt és késő este, tisztogatás után közlekednek. Szóval a legjobb időben, jelenleg mindössze harmincötven söpörnek Óbudán.

Miből élnek az uccaseprők?

A Körúton repedket söpör az ucca közepén.
— Sok-e a dolog? — szólunk hozzá.
— Öleg!
— Mégis mennyi?
— Sok. Eppen öleg.
— És mi a fizetése?
— Ötszáz korona naponta.
— Meg tud abból élni?
— Nem élek én, kérem...
— Mégis csak él, mert látom, hogy itt van és eszik és dolgozik...
— Mit eszem? Soha még az életemben nem ettem húst.
— Még soha?
— Néha, néha vasárnap egy kicsit... de az

is már régen volt... Négy családom van otthon. Most tessék elképzelni, hogy ötszáz koronát keresek... Kenyérjegyre kapok ocsó kenyeret, egy kilót száz koronáért. Naponta két kiló köll, a' már kétszáz korona. Marad három. Abból krumplit veszünk és lakunk érte. Legtöbbször csak kenyeret eszünk... Holnap már arra se fog jutni, húst soha...

A társai is tagadják a húst. Szinte tiltakoznak ellene, ők nem tartoznak a húsevők csoportjába. Ezt el is lehet hinni nekik.

— Nincsen semmi mellékes?

— Hát kapunk egy rend ruhát, kélszer cipőt... de kevés a túlóra.

— Nem elég nyolc órát dolgozni?

— Elég a fenének... Hát hogy tudjam elartani a négy családomat? Túlóra kell nekünk.

— Amikor söpör, nem talál a szemét között semmi értékeset?

— Semmit, uram... Néha egy tízkoronást, kétkoronást, az embereknek nincs már szívük vesztetni. Nem is bányászok én már a piszokban. Úgy sincs benne semmi mellékes...

Még nem tudja, hogy a múlt hétre visszamenőleg 700 koronára emelték fel a napi munkadíjat. Egyébként ezret kérnek egy napra, mert különben sztrájkba lépnek. A húsvéti ünnepek után meg fogják kapni az ezret.

Az uccaseprők rendszerint a közönséges napszamos munkásokból kerülnek ki. Nyugdíjat nem kapnak, ha kiöregednek a munkába, a fővárostól kedvezményben részesülnek. Akadnak azonban közöttük érdekes emberek is, akikre azt szokták mondani, hogy az élet hajótöröttei. Télen az alkalmi hőmunkások között számos közhivatalnok és főiskolai hallgató volt, a rendes munkások között is jelenleg több intelligens ember dolgozik.

Van közöttük egy zongoraművész, aki nappal uccát söpör, éjszaka pedig egy kis budai vendéglőben zongorázik. Nappal olyan, mint a többi uccaseprő: rongyos, piszkos. Este azonban kifogástalan ruhába öltözik, megborotválkozik és senki sem hinné róla, hogy uccaseprő. Három nyelven beszél és bejárta mind az öt világrészt. Amikor megkérdik tőle, tagadja, hogy zongoraművész.

— Nem tudok én kérem zongorázni, hát honnan is tudjak?

Egy szóval sem akarja elárulni magát. Balló Alfréd, a Köztisztasági Hivatal igazgatója beszélt el helyette, hogy egy budai kocsmában fedezte fel egy este. Akkor nem tudott tagadni, bevallott mindent. Különböző külföldi iratokat is elővett és azokkal bizonyította, hogy mind az öt világrészt beutazta. Amikor az intelligens em-

bert jobb munkára akarták beosztani, erélyesen tiltakozott ellene:

— Nem vállalom más munkát. Szeretem az uccát söpörni és csak az uccaseprők között érzem jól magam. Közöttük is akarok meghalni.

Van az uccaseprők között egy öreg huszárpitány is. Ezt az alkoholt juttatta a szó szoros értelmében uccára. Most is állandóan részegedik és sem a külseje, sem pedig a modora nem emlékeztet már a multjára. Olyan lett, mint a többi uccaseprő.

Csak nem régen vették fel uccaseprőnek a képviselőház egyik volt magasabb állású tisztviselőjét. Gyönyörű nyomtatott betűkkel megírt folyamodványt küldött be a Köztisztasági Hivatal igazgatóságának, iniciálás megköszönéssel és bekezdésekkel. Azt írja benne többek között: „... Szomorú valóság az, amit előadni óhajtok és csak a mi ferde és abnormis társadalmi előítéleteink szempontjából tűnhetik fel humorosnak. Én ugyanis nem kevesebbet kérek, mint azt, hogy legyen kegyes Nagyságod engem uccaseprői állásra fölvenni. Ugyebár, Nagyságom Uram, szokatlanul hangzik ez egy munkaerőnek teljességében levő nyugalmazott államtisztviselőtől...?”

A pompás magyarsággal írt és helyesfrási hibáktól mentes folyamodványt, mint a mai idők egyik szomorú dokumentumát, természetesen elítették. A folyamodót pedig alkalmazták — még pedig irodai munkálatokra.

Van még több intelligens uccaseprő is, akik általában jótékonyan hatnak a többiek szellemére és munkájára. Akad olyan uccaseprő, aki közben csinál karriert.

Zongoraművész, mint uccaseprő

Egy munkafelügyelő részegen talált az uccán egy uccaseprőt. Amikor kérdőre vonta, a szegény ördög elkéservedve panaszolta:

— Bánatomban iszom le magamat, mert én külön tehetséget érzek a kovácsmesterséghez és nem tudok állást kapni.

Az illetőt másnap beosztották a Köztisztasági Hivatal kovács- és bognárüzeméhez és ma annak a vezetője.

Rajta kívül még többen jutottak hasonlóan szerencsés helyzetbe, jelölül annak, hogy még az uccaseprőnek sem kell feladni a reményt. A seprőből könnyen lehet marsallbot és egyszer csak akármelyikük is énekelve búcsút inthet a poros pesti uccának, a szemeteskovácsnak és a hosszú seprőnek.

„Söpörtem eleget, söpörjön már más is.”

Mert hiszen meg vagyok írva, hogy a szórencse forgandó.

Fodor Tibor.